באורים

לשון הקודש כרוכה ותלויה בעם הקודש, ולכן מעלתה פחתה בהקבלה מופתית לדלות ולירידה הלאומית. החבר מתאר שתי מעלות ייחודיות שיש לעברית: **א.** המקור שלה אלוהי, שהרי בה דיבר ה' עם אדם הראשון, כך שהשימוש בעברית יוצר המשכיות וקשר ישיר לשורש האנושות וראשית התגלות ה' אל האדם. בדור הפלגה נחלקה האנושות לעמים, שהתיישבו בארצות שונות, ויצרו שפות שונות שהתפתחו מהעברית. אולם היחיד ששמר על העברית בטהרתה היה 'עבר', שמצאציו נולד אברהם אבינו. עם ישראל הוא ההמשך הישיר של אדם הראשון, לא רק מבחינת הרציפות המשפחתית, אלא גם מבחינת רציפות השפה והשמירה הנאמנה והמדוקדקת על המסורת. גם השם של השפה 'עברית' משמר את העובדה ההיסטורית, שעם ישראל, מצאצאי 'עבר', הוא היחיד שמקושר באופן ישיר ורציף עם אדם הראשון, נזר הבריאה ושורשה. **ב.** העברית היא שפת הנבואה, שבה נכתב התנ"ך כולו. אין שום יצירה ספרותית או רעיונית הנעלה מהנבואה, בהיותה אלוהית ולא אנושית. היא נבחרה לשמש את הנבואה כדי להביע את הביטויים והתכנים הרוחניים האלוהיים שהיא ביקשה למסור, וזו הוכחה גלויה ומוחשית על היתרון המוחלט שיש לעברית על פני שפות אחרות.

הרחבות

1. הלשון העברית - לשון נקיה בלבד?

וְהִיא בְּעַצְמוּתָהּ יוֹתֵר נַעֲלָה, מְקֻבָּלָה וּמְסֻבָּרָה. הרמב"ם במורה נבוכים מבאר שלשון הקודש נקראת כך משום שלא התייחד בה "שם לכלי המשגל ולא לגוף המעשה המביא להולדה, ולא לשתן, ולא לצואה. אלה הם הדברים כולם לא הונח להם שם ראשון כלל בלשון העברי, אלא ידובר בהם בשמות מושאלים וברמיזות" [חלק ג, פרק ח]. לפי הרמב"ם, בגלל נקיותה של הלשון העברית היא נקראת לשון הקודש.

לעומתו, ריה"ל מפרש שלשון הקודש נקראה כך משום שבה ברא הקב"ה את העולם, ואחר נתן אותה לאדם הראשון. כל שם בשפה הזו מכוון בדיוק למהותו של בעל השם. לכל אות יש משמעות כיוון שהאותיות משתלשלות מהעולם העליון לעולמינו. "ואילו היינו יכולים כשנדבר במילת 'אדם' או שנחקק גוף האדם, להמציא צורתו... היינו בוראים... והלשון האלהית הברואה... הוא מבלי ספק השלמה מכל הלשונות והנאותה לקרואיה יותר מכלם" [מאמר רביעי אות כה].

שאלות לדיון

מה הן המעלות שבגללן כדאי לדבר עברית?

מדוע ריה"ל מפתח מאוד את הנושא של השפה העברית?

לרפואת גדעון בן ציפורה

מעלת הלשון מצד המסורת

סז **אָמַר הַכּוּזָרִי:** הַאֻמְנָם יֵשׁ לָעִבְרִית יִתְרוֹן עַל הַלְּשׁוֹנוֹת? וְהֵן שְׁלֵמוֹת וּרְחָבוֹת מִמֶּנָּה, אָנוּ רוֹאִים זֹאת בְּעֵינֵינוּ.

סח **אָמַר הֶחָבֵר:** קָרָה לָהּ מַה שֶּׁקָּרָה לִנוֹשְׁאֵיהָ, נֶחְלְשָׁה בְּהֵחָלְשָׁם וְנִדַּלְדְּלָה בְּדַלּוּתָם. וְהִיא בְּעַצְמוּתָהּ יוֹתֵר נַעֲלָה, מְקֻבָּלָה וּמְסֻבָּרָה. אֲשֶׁר לַקַּבָּלָה – הִנֵּה הִיא הַלָּשׁוֹן אֲשֶׁר בָּהּ הָיְתָה הַהִתְגַּלּוּת לְאָדָם וְחַוָּה, וּבָהּ דִּבְּרוּ שְׁנֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁיֹּרֶה עַל זֶה הַגֶּזֶר אָדָם מֵאֲדָמָה, וְאִשָּׁה מֵאִישׁ, וְחַוָּה מֵחַי, וְקַיִן מִקָּנְיָתִי, וְשֵׁת מִשָּׁת, וְנֹחַ מְיַנֲחֵנוּ, עִם עֲדוּת הַתּוֹרָה וְקַבָּלַת הַכֹּל עַד עֵבֶר עַד נֹחַ עַד אָדָם, וְהִיא לְשׁוֹן עֵבֶר, וּבַעֲבוּרוֹ נִקְרֵאת עִבְרִית, לְפִי שֶׁהוּא נִשְׁאַר בָּהּ בְּעֵת הַפַּלָּגָה וְהִפָּרְדוּת הַלְּשׁוֹנוֹת. וּכְבָר הָיָה אַבְרָהָם מְדַבֵּר אֲרָמִית בְּאוּר כַּשְׂדִּים, כִּי הָאֲרָמִית הִיא לְשׁוֹן כַּשְׂדִּים, וְהָיְתָה לוֹ הָעִבְרִית לָשׁוֹן מְיֻחֶדֶת, לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, וְהָאֲרָמִית לְשׁוֹן חֹל, לְפִיכָךְ נָשָׂא אוֹתָהּ יִשְׂמָעֵאל אֶל הָעֲרָבִים בַּעֲרָב, וְנַעֲשׂוּ אֵלּוּ הַשָּׁלֹשׁ לְשׁוֹנוֹת דּוֹמוֹת זוֹ לָזוֹ, הָאֲרָמִית וְהָעֲרָבִית וְהָעִבְרִית, בְּשִׁמּוּתֵיהֶן וּבְדִקְדּוּקֵיהֶן וּבְצוּרוֹתֵיהֶן.

מעלת הלשון מצד הסברה

וּבַאֲשֶׁר לְמַעֲלָתָהּ מִצַּד הַסְּבָרָה – הֲרֵי הִיא בַּהִתְבּוֹנְנוּת בָּאֲנָשִׁים הַמִּשְׁתַּמְּשִׁים בָּהּ כְּפִי מַה שֶּׁהִצְטָרְכוּ אֵלָיו מֵהַמְּלִיצָה, וְכֹל שֶׁכֵּן עִם הַנִּבּוּאָה הַמְּצוּיָה בֵּינֵיהֶם, וְהַצֹּרֶךְ אֶל הַתּוֹכֵחוֹת וְהַשִּׁירוֹת וְהַתִּשְׁבָּחוֹת. וּמַלְכֵיהֶם, כְּגוֹן מֹשֶׁה וִיהוֹשֻׁעַ וְדָוִד וּשְׁלֹמֹה, הָיְתָה שֶׁיֶּחְסַר לָהֶם בְּטוּי בְּעֵת שֶׁהָיוּ צְרִיכִים אֵלָיו לְדָבָר מָה, כַּאֲשֶׁר יֶחְסַר לָנוּ הַיּוֹם לְאָבְדַן הַלָּשׁוֹן אֶצְלֵנוּ? הֲרֵאשָׁהּ תֹּאוּר הַתּוֹרָה לַמִּשְׁכָּן וְהָאֵפוֹד וְהַחֹשֶׁן וְזוּלַת זֶה, כַּאֲשֶׁר הֶצְרַךְ לְשֵׁמוֹת פְּלֵאיִם, מַה שָּׁלֵם מַה שֶּׁמָּצָא, וּמַה נָּאֶה סֵדֶר הַתֹּאוּר. וְכָךְ שְׁמוֹת הָאֲמוּת, וּמִינֵי הָעוֹפוֹת וְהָאֲבָנִים. וְהִתְבּוֹנֵן בְּתִשְׁבְּחוֹת דָּוִד, וּתְלוּנוֹת אִיּוֹב וּוִכּוּחוֹ עִם רֵעָיו, וְתוֹכְחוֹת יְשַׁעְיָה וְיִעוּדֵי הַטּוֹב וְהָרָע שֶׁלּוֹ, וְזוּלָתָם.

היגזר אדם מאדמה - האדם נקרא כך משום שנקרא מהאדמה. **קבלת הכל** - קבלה של דור אחר דור. **לשון הקודש** - לדברים שבקדושה כמו תפילה. **פלאיים** - שאינם שכיחים.